

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه رازی
دانشکده تربیت بدنی
گروه مدیریت ورزشی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته ی تربیت بدنی گرایش
مدیریت ورزشی

بررسی وضعیت ایمنی فضاها و تجهیزات ورزشی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع
مختلف تحصیلی شهر کرمانشاه

استاد راهنما:
دکتر علی اشرف خزائی

استاد مشاور:
دکتر بهرام یوسفی

نگارش:
شهرام حقیقی

تیرماه ۱۳۹۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت ایمنی فضاها و تجهیزات ورزشی مدارس دولتی شهر کرمانشاه و ارائه راه کارهای مناسب به منظور رفع مشکلات احتمالی و استفاده بهینه از آن ها بود. نوع تحقیق توصیفی - ارزیابی بود که جامعه آماری آن را کلیه مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مربوط به نواحی سه گانه آموزش و پرورش شهر کرمانشاه تشکیل می دادند تعداد ۲۳۹ مدرسه به عنوان حجم نمونه مورد نیاز انتخاب شدند. معیارهای مورد نیاز از طریق چک- لیست های طراحی شده توسط محقق، جمع آوری شد. وضعیت ایمنی در پنج مؤلفه داخل زمین و سطوح، حریم ها و خطوط، طراحی و ابعاد، تأسیسات و پوشش ها و تجهیزات بررسی شد. از روش های آمار توصیفی به منظور تعیین وضعیت ایمنی عوامل مختلف، همچنین آزمون های دوجمله ای و کروسکال والیس به منظور بررسی تفاوت وضعیت ایمنی در مقاطع مختلف تحصیلی و نواحی سه گانه شهر کرمانشاه با استفاده از نرم افزار آماری SPSS در سطح معناداری $P < 0/05$ استفاده شد. نتایج تحقیق دامنه وسیعی از رعایت و عدم رعایت استانداردهای ایمنی را در عوامل مختلف نشان داد. بین وضعیت ایمنی فضاها و تجهیزات ورزشی مقاطع مختلف تحصیلی تفاوت معناداری مشاهده شد. مدارس دخترانه وضعیت بهتری نسبت به مدارس پسرانه داشتند. همچنین یافته های تحقیقی نشان می دهد که از بین پنج مولفه تحقیق تنها مولفه تجهیزات و لوازم ورزشی تفاوت معناداری ($P < 0/05$) وجود دارد با این وجود وضعیت تجهیزات در ناحیه اول بیشتر از ناحیه دوم و ناحیه سوم از دو ناحیه دیگر کمتر است. در مجموع نتیجه پژوهش نشان داد که وضعیت ایمنی فضاها و تجهیزات ورزشی مدارس دولتی شهر کرمانشاه در بسیاری موارد نسبت به استانداردهای موجود دارای وضعیت مناسبی نمی باشد. با توجه به نتایج پژوهش و اهمیت ورزش در مدارس و کمبودهای گزارش شده، با استفاده از استانداردهای موسسه ASTM، ضوابط ایمنی ارائه شد.

واژه های کلیدی: ایمنی، استاندارد، تجهیزات ورزشی، مدرسه دخترانه و پسرانه

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: طرح تحقیق	۱
مقدمه	۲
۱-۱- بیان مسئله	۳
۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۴
۳-۱- اهداف تحقیق	۶
۴-۱- سوالات تحقیق	۶
۵-۱- محدودیت های تحقیق	۷
۶-۱- واژه ها و اصلاحات تحقیق	۷
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق	۱۰
مقدمه	۱۱
۱-۲- پیشینه تحقیق	۱۱
۲-۲- مبانی نظری	۱۲
۴-۲- مفهوم ایمنی	۱۳
۵-۲- تعاریف ایمنی و امنیت در اماکن ورزشی	۱۴
۵-۲- معرفی و تاریخچه ایمنی فضاهای ورزشی	۱۷
۶-۲- ایمنی در اماکن و فضا های ورزشی	۱۷
۷-۲- برنامه ریزی مدیریت موثذ امکانات و تجهیزات	۱۸
۸-۲- ایمنی فضا ها، اماکن و تجهیزات ورزشی مدارس	۲۰
۹-۲- عوامل ایمنی زمین های ورزشی و بازی مدارس	۳۰
۱۰-۲- ایمنی و حوادث در ورزشگاهها	۲۱
۱۱-۲- مدیریت ایمنی تجهیزات و زمین های ورزشی و بازی	۳۰
۱۲-۲- وظایف ناظران و سرپرستان زمی نهایی ورزشی و بازی	۳۰
۱۳-۲- استانداردهای تجهیزات و زمین های ورزشی و بازی CPSC -ASTM	۳۱

۳۳	۱۴-۲- پیشینه داخلی تحقیق .....
۳۳	۱۵-۲- پیشینه خارجی تحقیق .....
۵۰	فصل سوم: روش شناسی تحقیق .....
۵۱	مقدمه .....
۵۱	۱-۳- روش تحقیق .....
۵۱	۲-۳- جامعه آماری تحقیق .....
۵۱	۳-۳- نمونه آماری .....
۵۱	۴-۳- متغیرهای تحقیق .....
۵۴	۵-۳- ابزار اندازه گیری تحقیق .....
۵۴	۶-۳- روش های آماری .....
۵۶	فصل چهارم: یافته های تحقیق .....
۵۷	مقدمه .....
۵۷	۱-۴- توصیف ویژگی های جمعیت شناختی مدارس شهر کرمانشاه .....
۶۰	۲-۴- آزمون سوالات تحقیق .....
۶۷	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری .....
۶۸	مقدمه .....
۶۸	۱-۵- خلاصه تحقیق .....
۶۸	۲-۵- بررسی توصیفی یافته های تحقیق .....
۶۹	۳-۵- بحث و نتیجه گیری .....
۷۳	۴-۵- نتیجه گیری .....
۷۴	۵-۵- راهکار ها و پیشنهادات برخاسته از تحقیق .....
۷۵	۶-۵- پیشنهادات پژوهشی .....
۷۵	منابع .....

فهرست اشکال

عنوان	صفحه
شکل ۴-۱ مقایسه وضعیت تجهیزات ولوازم ورزشی	۲۳

فهرست جداول

جدول ۴-۱ توزیع فراوانی و در صد فراوانی جنسیت	۵۷
جدول ۴-۲ توزیع فراوانی و در صد فراوانی ناحیه	۵۸
جدول ۴-۳ توزیع فراوانی و در صد فراوانی مقاطع تحصیلی	۵۸
جدول ۴-۴ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس پسرانه (وضعیت ایمنی داخل زمین)	۵۹
جدول ۴-۵ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس دخترانه (وضعیت ایمنی داخل زمین)	۵۹
جدول ۴-۶ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس پسرانه (وضعیت ایمنی حریم ها و خطوط)	۵۹
جدول ۴-۷ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس دخترانه (وضعیت ایمنی حریم ها و خطوط)	۶۰
جدول ۴-۸ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس پسرانه (وضعیت ایمنی طراحی وابعاد)	۶۱
جدول ۴-۹ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس دخترانه (وضعیت ایمنی طراحی وابعاد)	۶۲
جدول ۴-۱۰ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس پسرانه (وضعیت ایمنی تاسیسات و پوشش ها)	۶۲
جدول ۴-۱۱ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس دخترانه (وضعیت ایمنی تاسیسات و پوشش ها)	۶۳
جدول ۴-۱۲ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس پسرانه (وضعیت ایمنی تجهیزات ولوازم ورزشی)	۶۳
جدول ۴-۱۳ نتایج آزمون دو جمله ای مدارس دخترانه (وضعیت ایمنی تجهیزات ولوازم ورزشی)	۶۴

پیوست ها

پرسشنامه وضعیت ایمنی فضاها و تجهیزات ورزشی	۸۲
--	----

فصل اول

طرح تحقيق

مقدمه

در کشورهای توسعه یافته دنیا، آموزش و پرورش و باشگاه ها متولی ورزش پایه هستند. آنها استعدادها را کشف می کنند و پرورش می دهند (۴۳) (۳۹). مدارس با در اختیار داشتن وقت دانش آموزان و تعداد نیروهای میلیونی در سنین پایه فرصت مناسبی را برای شناسایی قهرمانان دارند. در اکثر کشورهای دنیا دانش آموزان به عنوان مهره های ورزشی و قهرمانان آینده دیده می شوند تا جایی که در توصیف دورنمای آینده ورزش خود می گویند که قهرمانان المپیک و جهانی آنها دانش آموزان پشت میز نشسته مدارس هستند. برای رسیدن به این هدف بیشترین اماکن ورزشی در اختیار مدارس قرار دارد و با تخصیص بودجه های مناسب و تنوع در رشته های مختلف ورزشی، قهرمانان آینده خود را آماده مدال آوری در المپیک و میدان های جهانی می کنند. اما همه این فعالیت ها هنگامی دارای معنا و مفهوم هستند و به اهداف خود دست پیدا می کنند که در یک محیط ایمن و با تجهیزات^۱ و امکانات مناسب و استاندارد انجام گیرند. بایستی به خاطر داشت که هدف اصلی فعالیت بدنی حفظ سلامتی است و اگر یک فعالیت بدنی رویکرد اصلی تربیت بدنی را به مخاطره بیندازد ارزش و اعتبار خود را از دست می دهد (۲۵).

در نظر گرفتن راهکارهای مدیریتی مناسب برای ایجاد فضای^۲ پر بار ورزشی مدارس کشور هم از لحاظ علمی هم از لحاظ عملی ضروری به نظر می رسد. این امر در استاندارد سازی فضاهای فیزیکی و تجهیزات آنها، با در نظر گرفتن کمبود فضای فیزیکی مناسب ورزشی در جامعه و از طرفی اختصاصی بودن بیشتر اماکن یا پرهزینه بودن برخی از آنها و نیز در بعضی از موارد عدم اعتماد اولیا به فعالیت های ورزشی خارج از مدارس، نقش بازتر و مهم تری یافته است. با این حال این موضوع در مدارس به دلیل عدم رعایت استانداردهای لازم مشکلاتی را ایجاد می کند. معلمان، مربیان و اولیای مدارس می توانند به سهولت برخی از این مشکلات و موانع را اصلاح و برطرف کنند. متأسفانه از آغاز شروع مدارس تا به حال در کشورمان از حیاط مدرسه به عنوان فضای ورزشی برای کلاس ورزش استفاده شده که این مکان ها در روستاها خاکی و یا شنی می باشند و در شهرها هم آسفالت، بتن و یا موزائیک می باشند. که این مکانها هم از نظر ایمنی به هیچ وجه استاندارد و مورد تأیید نمی باشند. چرا که استاندارد های جهانی برای مکان های ورزشی، سالن ورزشی^۳، چمن مصنوعی یا طبیعی است (۲۵).

از میان این مشکلات می توان آسیب هائی را نام برد که به دلیل عدم رعایت استاندارد های لازم در مورد ثبات دروازه های فوتبال یا هند بال، نصب تیرک والیبال در میان زمین بسکتبال، گذاشتن نیمکت و صندلی در نزدیکی زمین ها، وجود تجهیزاتی که به درستی نصب نشده اند. این قبیل موارد در مدارس بیشتر به چشم

¹. Equipment

². Space

³. Gymnasium/Field house

می خورد و عمدتاً با ایجاد مشکلاتی سبب دوری و کناره گیری طولانی مدت نوجوانان از فعالیتهای ورزشی می شود که در درازمدت تاثیرات جبران ناپذیری وارد می کند. در بحث پیشگیری از عوامل خطرزا، شناسایی این عوامل و برطرف کردن آنها در زمینه بهداشتی^۱ و فیزیکی تامین امنیت دانش آموزان را به خطر می اندازد و می تواند علاوه بر جلوگیری از خطرها و بروز صدمات جسمانی یک عامل روانی موثر در افزایش مشارکت دانش آموزان در زمینه جسمانی باشد و این خود در مراتب بالاتر کمک شایانی به افزایش بهره وری از قوه تفکر و جسمانی این قشر آینده ساز است. علاوه بر این، مدیریت خطر و عوامل خطر ساز از وظایف قانونی و اخلاقی و حرفه ای مدیران آموزش دهندگان و متصدیان اداری برای ایجاد محیطی امن و لذت بخش برای ورزشکاران و علاقه مندان است (۲۳).

۱-۱ بیان مسئله

تربیت بدنی و ورزش در کشور ایران رشته تقریباً نوپایی است که هنوز هم تا حدودی به شکل سنتی دنبال می شود. اگرچه تاکنون تغییر و تحولاتی در این زمینه ایجاد شده است، لیکن تا رسیدن به معیارها و استانداردهای جهانی فاصله ای بسیار وجود دارد. تأسیسات و اماکن ورزشی نیز از این قاعده مستثنی نیست و هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی برای دستیابی به استانداردهای معمول و مرسوم بین المللی راه درازی در پیش دارد (۲۳). مدیریت صحیح و اصولی اماکن ورزشی، به طور مستقیم بر بهره وری اماکن ورزشی و همچنین کمیت و کیفیت برنامه ها و رویدادهای ورزشی تأثیر می گذارد (۳۲). از آنجا که انجام تمرینات اصولی ورزشی و دیگر جنبه های تربیت بدنی و تندرستی در اولین قدم پس از ورود نیروی انسانی به دامن ورزش مستلزم وجود فضاها و امکانات ورزشی است لذا از نظرگاه علم و از دیدگاه ورزش سلامت، ایمنی بودن محل انجام ورزش و استاندارد نمودن این فضاها برای استفاده کنندگان بسیار ضروری و حائز اهمیت است. با توجه به هدف اصلی تربیت بدنی که عبارت است از پرورش و تقویت جسم و روح، شایسته است متغیرهای ایمنی استاندارد و مورد اطمینان برای اماکن و فضاهای ورزشی همواره مهیا و موجود باشد تا دانش آموزان ورزشکار بدون دغدغه از آسیب های ناشی از فیزیک ساختمان ها و فضاهای مربوط به تمرین و پیشرفت ورزشی خود ادامه دهند. به همین دلیل توصیف وضعیت ایمنی اماکن و فضاهای ورزشی موجود در مدارس کشور برای دست اندرکاران بسیار مفید و لازم است سلامت جسمی و روحی هر جامعه با سلامت جوانان و نوجوانان ارتباط مستقیم دارد، لذا با توجه به فضای فیزیکی و استاندارد فضاها و تجهیزات ورزشی مورد نیاز این قشر عظیم و تعیین کننده جامعه اهمیت بسیار زیادی دارد طوری که تقویت و بهبود این فضاها و پیشگیری از بروز صدمات و مشکلات می تواند افزون بر کنترل عوارض مخرب جسمانی عامل مثبت و تاثیر گذاری در اذهان اولیا، دانش آموزان و همسالان آنها در گرایش به فعالیت های بدنی و ورزشی در مدارس باشد (۲۵). تحقیقات زیادی نشان می دهد که با وجود فوائد بی شمار انجام فعالیت های بدنی، همواره این فعالیت ها کودکان و نوجوانان را دچار آسیب جسمانی فراوانی نموده است، به

۱. Hygiene.

طوری که هر ساله قریب به دویست هزار کودک در آمریکا در بخش اورژانس بیمارستان ها تحت درمان قرار می گیرند که همگی در زمین های بازی و ورزش آسیب دیده اند. حدود ۶۰ درصد از این آسیب ها مربوط به سقوط از بالای وسائل بازی و سایر آسیب ها ناشی از برخورد با وسایل بازی، لبه های تیز آن ها و برآمدگی های روی وسائل بوده است. (۵۲) در همین راستا بنا به گفته پارکر مدیران رویدادهای ورزشی و تأسیسات آن باید با وظیفه قانونی مراقبت از تماشاگران، بازیکنان و مسئولان، که مدیران تأسیسات برای تامین ایمنی در قبال صاحبان تشکیلات و تماشاگران برعهده دارند، آشنا باشند (۲۳). انجام طرح های تحقیقاتی مرتبط با این موضوع نشان می دهد که عدم شرکت بسیاری از دانش آموزان و ورزشکار، مخالفت اولیاء با ورزش فرزندان خود و همچنین به هدر رفتن بسیاری از استعدادهای ناب ورزشی در نزد نوجوانان و جوانان دانش آموزان در کشور ما می تواند بدون در نظر گرفتن وجود فضاهای ورزشی مورد نیاز و مهم تر از آن عدم وجود ایمنی مناسب و لازم، یک مشکل اساسی در نزد صاحب نظران و دست اندرکاران ورزش مدارس کشورمان باشد لذا با توجه به شرایط فضاها و تجهیزات ورزشی و نیز تعداد دانش آموزان مشغول به تحصیل در شهر کرمانشاه می توان گفت یکی از دلایل بی رغبتی در نزد دانش آموزان و معلمان ورزش عدم وجود فضا و امکانات ورزشی مناسب است. حال با در نظر گرفتن مشکلات و مسائل مذکور این پژوهش در تلاش است که وضعیت ایمنی فضاها و تجهیزات ورزشی مدارس دولتی شهر کرمانشاه را مورد بررسی قرار داده و در نهایت راه کارها و پیشنهادهایی را جهت بهبود و رفع مشکلات احتمالی ارائه دهد.

۱-۲) اهمیت و ضرورت تحقیق:

افزایش ایمنی فضای ورزشی احتمال آسیب دیدگی دانش آموزان که به علت غیر استاندارد بودن فضای ورزشی و عدم رعایت دقیق نکات ایمنی اتفاق می افتد را کاهش می دهد و همچنین باعث مشارکت دانش آموزان و موافقت والدین آنها با انجام فعالیت ورزشی می شود. از طرفی در دسترس قرار دادن شاخص های استاندارد و ایمنی برای مدیران و مسئولان و معلمان ورزش می تواند به صورت راهنما و معیاری برای ارزیابی فضاها و تجهیزات ورزشی عمل کند. وجود فضا و امکانات ورزشی ایمن از هدر رفتن استعدادهای جلوگیری نموده و سطح کیفی آموزش، تمرین و مسابقات را افزایش می دهد و همچنین منجر به آگاهی بخشی به اولیای مدرسه نسبت به خطرات ناشی از برخورد دانش آموزان با وسایل و تجهیزات ورزشی و بروز حادثه و مراتب حقوقی آن و کاهش پیش آمدهایی که منجر به مسائل حقوقی و قضایی می شود را در پی خواهد داشت. البته بسیاری از مدیران مدارس از پیامدهای قانونی حوادث ایجاد شده در فضاهای ورزشی مدارس آگاهی کافی ندارند و وجود هر عاملی که سلامتی دانش آموزان را به خطر بیندازد می تواند پیگرد قانونی داشته باشد. عدم توجه به این عوامل خطرزا می تواند باعث پرداخت غرامت های سنگین برای مدیران و معلمان ورزش شود.

بنابراین هر عامل خطر زائی که بتواند بر سلامتی دانش آموزان تاثیر منفی داشته باشد باید مورد توجه مدیران، مسئولان و معلمان مدارس قرار گیرد.

۱-۳) اهداف تحقیق:

۱-۳-۱) هدف اصلی تحقیق:

هدف کلی پژوهش حاضر، بررسی وضعیت ایمنی فضا و تجهیزات ورزشی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف تحصیلی شهر کرمانشاه می باشد. و پیامد تهیه این مرجع:

۱- دست یابی آسان به استاندارد های ایمنی فضا و تجهیزات ورزشی مدارس.

۲- توسعه کمی و کیفی فعالیت های ورزشی در سطح مدارس با بهره برداری از تجهیزات و فضای مناسب.

۱-۳-۲) اهداف اختصاصی تحقیق:

۱. بررسی وضعیت ایمنی تاسیسات، ساخت و سازها و داخل زمین های ورزشی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه.

۲. بررسی وضعیت ایمنی حریم ها و خطوط و تجهیزات و لوازم ورزشی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه.

۳. بررسی ایمنی فضاهای محصور و پوشش ها در زمینهای ورزشی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه.

۱-۴) سوالات (فرضیات) تحقیق:

۱. وضعیت ایمنی داخل زمین و سطوح زمین های ورزش و بازی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه چگونه است؟

۲. وضعیت ایمنی حریم ها، خطوط زمین های ورزش و بازی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه چگونه است؟

۳. وضعیت ایمنی طراحی و ابعاد زمین های ورزش و بازی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه چگونه است؟

۴. وضعیت ایمنی تاسیسات، پوشش ها و لوازم زمین های ورزش و بازی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه چگونه است؟

۵. وضعیت تجهیزات و لوازم ورزشی مدارس دولتی پسرانه و دخترانه مقاطع مختلف شهر کرمانشاه چگونه است؟

۱-۵) محدودیت های پژوهش:

۱. فقدان منابع علمی داخل (مطالب و کتب موجود ناقص و مستندات قدیمی هستند، و مطابق استانداردهای جدید دنیا نمی باشند).
۲. کم بودن پژوهش های علمی قبلی مرتبط در این زمینه درمجامع پژوهشی -دانشگاهی.
۳. ضعف اطلاعات علمی و تخصصی در سیستم آموزش و پرورش.
۴. فقدان تشکیلات و گروههای تخصصی در زمینه ایمنی فضا و تجهیزات ورزشی مدارس.

۱-۶) واژه ها واصطلاحات تحقیق:

۱-۶-۱) اماکن ورزشی^۱

به طور کلی و عام به تمام فضاهائی که امکان اجرای ورزش، فعالیت های جسمانی و حرکات ورزشی و تفریحی برای کلیه افراد یک جامعه در آنها وجود داشته باشد، می تواند اماکن ورزشی محسوب گردد.

۱-۶-۲) زمین بازی^۲

رایج ترین مکان ورزشی است که در شهرها و روستاها وجود دارد. زمین مذکور رو باز و مسطح است و دارای کاربری ورزشی بوده و دارای خط کشی هایی است که محدوده بازی را مشخص می کنند. زمین بازی از ضوابط فنی لازم برای انجام فعالیت های ورزشی مانند تنیس، بسکتبال و هندبال و ..... برخوردار است و مورد استفاده قرار می گیرد. (۳۴)

۱-۶-۳) کانون ورزشی^۳

مکان های ورزشی که براساس فعالیت، کاربری وساختمان های ورزشی ایجاد شده اند و دارای انواع مختلف می باشند (۳۴).

---

^۱. Sport Places

^۲. Sport ground/court

^۳. Sport Center

۱-۶-۴) ایمنی^۱

ایمنی محفوظ و مصون بودن از خطر، در سلامت بودن هر چیز، اغلب به معنی رستگاری، در امان بودن، آسوده خاطر و بی خوف بودن استعمال می شود. در واژه ایمنی به صورت زیر تعریف شده است
Iso 8402:1992: استاندارد حالتی که در آن احتمال خطر آسیب به (اشخاص) یا خسارت مادی، به میزان قابل قبول محدود شده باشد. از آنجا که از بین بردن کامل خطرات غیرممکن است، ایمنی را میتوان کمیتی نسبی نامید این کمیت عاملی است از وضعیت موجود که در آن ایمنی اندازه گیری می شود (۷).

۱-۶-۵) استاندارد^۲

استاندارد، مدرکی است دربرگیرنده قواعد، راهنمایی ها یا ویژگی هایی برای فعالیت ها یا نتایج آنها به منظور استفاده عمومی و مکرر که از طریق همراهی فراهم و به وسیله سازمان شناخته شده ای تصویب شده باشد . هدف از آن دستیابی به میزان مطلوبی از نظم در یک زمینه خاص است (۷) .

۱-۶-۶) مقطع تحصیلی^۳

یک دوره کامل تحصیلی است که به اخذ مدرک تحصیلی مانند دوره ابتدائی، راهنمائی، کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی منجر می شود (۷).

۱-۶-۷) سرانه^۴ کل فضای ورزشی

عبارت است از نسبت مساحت کل فضاهای ورزشی کشور (اعم از روباز یا سرپوشیده) به کل جمعیت هدف بر حسب سانتی متر مربع (۷).

۱-۶-۸) سالن چند منظوره

مکان سرپوشیده ای که دارای امکانات و استانداردهای لازم برای انجام تمرینات چند رشته ورزشی است (۷).

---

¹ . Safety

² .Standard

³ Degree

⁴ .Capitation

ASTM(۹-۶-۱)^۱:

ASTM بین المللی بیشتر به عنوان انجمن امریکائی برای آزمون و مواد به عنوان مسئول ارائه کننده استانداردهای بین المللی شناخته شده بود. امروزه بیش از ۱۲ هزار استاندارد بین المللی در سراسر جهان برای بهبود کیفیت محصولاتشان، افزایش ایمنی، تسهیل دسترسی به بازار و تجارت و ایجاد اعتماد در مصرف کننده مورد استفاده قرار می گیرد. بیش از ۳۰ هزار متخصص از ۱۳۵ کشور جهان این استانداردها را بررسی و تأیید می کنند. (۴۴)

---

¹ . American Society for Testing and Materials

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

در این فصل، مطالب در قالب دو بخش مبانی نظری و پیشینه تحقیق مربوط به ایمنی و استاندارد اماکن و تجهیزات ورزشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در انتهای فصل نیز جمع‌بندی پیشینه تحقیق ارائه شده است.

۲-۱) پیشینه تحقیق

بررسی پیشینه تحقیق بر این فرض مبتنی است که شناخت تراکمی است. ما از کارهای دیگران می‌آموزیم و با مینا قرارداد آن‌ها آثار جدیدی را تولید یا به وجود می‌آوریم. تحقیق که هر فرد به صورت عملی انجام می‌دهد طوری نیست که تحقیقات دیگران را نادیده بگیرد و از خود شروع به وجود آوردن علمی جدید کند بلکه مستلزم این است که تحقیق عملی فرد مشترک است بین فعالیت‌های محققان دیگر. به طور کلی مرور پیشینه تحقیق، چشم‌اندازهای تحلیل را وسعت می‌دهد و محقق را با افکار متخصصان دیگر که تحقیقات و اندیشه‌هایشان ممکن است الهام‌بخش او در کار تحقیق باشند، آشنا می‌کند. وجوه گوناگون تحقیق را که به تنهایی نمی‌توانست به آن‌ها پی‌برد برایش آشکار و نهایتاً وی را در گزینش چهار چوب نظری مسئله تحقیقش کمک می‌نماید.

۲-۲) مبانی نظری تحقیق

یکی از مهم‌ترین نهاد هائی که بستر را برای فعالیت‌های حال و آینده‌ی بچه‌ها فراهم می‌کند آموزش و پرورش است. هدف از قراردادن درس تربیت بدنی در برنامه درسی دانش‌آموزان و نیز به منظور کسب و حفظ تندرستی و سلامتی از طریق فعالیت بدنی بوده است. اما فعالیت بدنی زمانی معنا و مفهوم پیدا می‌کند و به اهداف خود دست پیدا می‌کند که در محیط ایمن و با تجهیزاتی استاندارد انجام گیرد. با به‌خاطر داشت که هدف اصلی فعالیت‌های بدنی حفظ سلامتی است و اگر یک فعالیت بدنی رویکرد اصلی تربیت بدنی (تندرستی و سلامتی) را به خطر بیاندازد ارزش و اعتبار خود را از دست می‌دهد (۲).

محیط مدرسه بستر اجرای فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان است، و کیفیت آن بر روی آموزش و اجرای تمرینات و برگزاری مسابقات و رقابتهای ورزشی مدارس تاثیر مستقیم دارد. برای معلمان و مربیان و ورزشکاران کاملاً محرز است که آموزش‌های مربوط به مهارت‌های رشته‌های مختلف ورزشی باید در محیطی ارائه گردند که دارای ویژگیها و استانداردهای مصوب و جاری آن رشته ورزشی باشند زیرا در درجه اول حفظ سلامت جسمانی و کنترل شرایط روانی دانش‌آموزان در آموزش‌های ورزشی باید مورد توجه قرار گیرد که هدف اصلی پرداختن به فعالیت‌های ورزشی است. با نگاه دیگر این موضوع کاملاً مشخص است که آموزش

مهارت های ساده و پیچیده یک رشته ورزشی وقتی می تواند برای ورزشکار مبتدی و ماهر موثر واقع شود که در مکانی با استانداردهای علمی مطابق با قوانین و مقررات آن رشته ارائه شوند، در غیر این صورت علاوه بر کاهش سطح آموزش ها، امکان بروز آسیب های جسمانی و بالتبع آنها ناراحتی های روانی نظیر استرس بیش از حد، اضطراب و ... را به وجود خواهد آورد. (۳۱)

مدرسه به عنوان مکانی مطمئن در پرورش انسان ها قلمداد می شود و در فراهم آوردن زندگی سالم و نشاط انگیز و تربیت افراد با رفتار سالم نقش بسیار سازنده ای ایفا می کند. در تمام جوامع استفاده کنندگان از این محیط را جوانان و نوجوانان تشکیل می دهند. این گروه از جمعیت که ساعات نسبتاً قابل توجهی را در مدارس سپری می کنند، بسیار حساس می باشند. هرگاه وضعیت ایمنی مدارس در سطح قابل قبولی نباشد، احتمال وقوع حوادث و جراحات و مرگ دانش آموزان وجود دارد (۹)

با توجه به موارد فوق، کیفیت و استانداردهای فضا و تجهیزات ورزشی مدارس علاوه بر برنامه های آموزش رشته های ورزشی، در انجام تمرین بسیار موثر است. بنابراین فضا و تجهیزات ورزشی مدارس باید مطابق شرایط و استانداردهایی باشد که در آن تمام موارد ایمنی در زمینه های مختلف مانند قوانین و مقررات رشته های ورزشی، بهداشت، و اصول معماری و مهندسی در ساخت و تجهیز آنها رعایت گردیده و محل مناسبی برای دانش آموزان فراهم آید .

۲-۳) مفهوم ایمنی:

ایمنی یکی از پرکاربردترین کلماتی است که در رابطه با انسان و در زمینه هایی چون پزشکی، صنعت و مواردی از این قبیل استفاده می شود. ایمنی شاخه ای از علم است که به تجزیه و تحلیل عوامل مخاطره آمیز می پردازد و آن را آنالیز کرده و راه کارهای کنترل و کاهش آن را پی گیری می کند.

تاکنون تعاریف بسیاری برای واژه ایمنی به کار رفته شده، برخی از این تعاریف به شرح زیر است:

۱. وضعیتی است که در آن ریسک های ارزیابی شده، مورد قبول واقع می شوند.
۲. عبارت است از میزان یا درجه دور بودن از خطر .
۳. رهایی از ریسک غیر قابل قبول یک خطر .
۴. در استاندارد ISO ۹۰۰۲ واژه ایمنی به صورت زیر تعریف شده است:

((حالتی که در آن احتمال خطر، آسیب (به اشخاص) یا خسارت مادی، به میزان قابل قبول محدود شده باشد.))

۲-۳-۱) حفاظت نسبی در برابر خطر:

ایمنی به طور صد در صد و مطلق وجود ندارد و عملاً هم هیچ گاه حاصل نخواهد شد، از این روست که گفته می شود ایمنی حفاظت نسبی در برابر خطرات است. یک مکان، یک کار معین و یا یک دستگاه زمانی ایمن انگاشته می شود که احتمال خطر مرگ، مجروح شدن و یا ابتلا به بیماری برای کسانی که در آنجا بوده یا با آن دستگاه کار می کنند در حد قابل قبول پایین باشد. البته باید به موارد دیگری همچون آسیب به محیط زیست آسیب به دستگاه و موارد دیگر هم اشاره کرد. ایمنی شرایطی است که منابع انسانی را از عوامل مضر می تواند سلامتی آنان را به خطر اندازد، مصون می دارد. مسئولیت عمده ایمن سازی محیط کار به عهده مدیران سطوح بالای سازمان به ویژه مدیران پرسنلی است، البته اهمیت همکاری کلیه کارکنان را در محیط امن نمی توان نادیده گرفت. (۲۶)

۲-۴) تعاریف ایمنی و امنیت در اماکن ورزشی:

ایمنی راه های پیشگیری از حوادث و روش های مقابله با خطر در شرایط عادی و موارد اضطراری، با استفاده از آموزش های لازم، ابزارها و تجهیزات ضروری بیان می شود. آبراهام مازلو در تئوری سلسله مراتب نیازهای انسانی، در سال ۱۹۴۳ میلادی موضوع اهمیت ایمنی در وجود انسان را مورد توجه قرار داده است، بنا به نظر وی، ایمنی و نیازهای حفاظت در برابر خطر و تهدید از مهمترین نیازهای بنیادین انسان ها می باشند که باید هر چند بصورت ناقص ارضاء شوند، همانا این نیازها مرتبط به حفظ جان یا صیانت نفس در وجود انسان ها می باشند.

افراد می توانند از اصطلاح ایمنی و امنیت تحت تأثیر عوامل مختلف، برداشت ها و دیدگاه های مختلفی را داشته باشند. امنیت مفهومی پیچیده، متعارض و شدیداً متکی بر نگرش ها و ارزش هاست. اغلب مردم بر این باورند که وقتی فرد، گروه یا دولتی زندگی دیگران را به خطر می اندازند، یا اموال آن ها را غارت می کنند، موضوع حفظ امنیت پیش می آید. در میان حوزه های مختلف، فرهنگ، ایدئولوژی و نژاد نقش چشم گیری در شکل گیری ناامنی دارا می باشند. شاید هر فرد بتواند در زمینه تعریف ایمنی و امنیت تعاریف متعددی را بیان نماید اما توجه به دیدگاه های ویژه از سوی افراد متخصص و منابع معتبر، معانی ایمنی و امنیت را بیشتر برای عموم آشکار می سازد. در اینجا مناسب است به تعریف لغوی این موضوعات در واژه نامه های مختلف نگاهی بیاندازیم و سپس چند دیدگاه مختلف در این زمینه را بیان کنیم. با توجه به تعاریف از جنبه ها و چارچوب های مختلف، ما می توانیم آن چیزی را که در مورد ایمنی در ذهن خود داریم را در جهت پیشبرد اهداف شخصی و اجتماعی مورد استفاده قرار دهیم.

در فرهنگ جامع انگلیسی-فارسی حییم، واژه safety، در ترجمه به معنای سلامت، ایمنی، بی خطری و اطمینان و واژه security در ترجمه به معنای امنیت، اطمینان، تأمین، سلامت و ایمنی آورده شده است (۱۲).

در مطالعات مسائل مرتبط به امنیت نظریه های مختلفی مطرح گردیده است. واقع گرایی، نو واقع گرایی، نئولیبرالیسم نهادگرا، پسا اثبات گرایی نظریه های برجسته در حوزه امنیت محسوب می شوند که در درون خود دارای گرایش ها و نظریه های مختلفی می باشند. تفکر سنتی درباره امنیت در چارچوب مسلط رهیافت واقع گرایی قرار دارد. سه مؤلفه اصلی این رهیافت عبارتند از تأکید بر تهدید نظامی و نیاز به واکنش شدید، تأکید بر وضع موجود و محوریت دولت در ایجاد امنیت پایدار می باشند. مکتب نوواقع گرایی معتقد است که واحدهای تشکیل دهنده یک نظام وابسته به یکدیگر نبوده و چارچوب و اهداف مرتبط به امنیت آنان نیز از یکدیگر جدا خواهند بود. مکتب نئولیبرالیسم نهادگرا ضمن تأکید بر نقش مهم دولت در ایجاد امنیت، در برقراری صلح و امنیت در فراسوی مرزها و دولت ها نظر دارد. این موضوع را می توان در اندیشه های کانت به آشکارا مشاهده نمود. پسا اثبات گرایان فرآیندهای ساختاری امنیت را مرتبط به افزایش در آگاهی، شناخت و ساخت و پرداخت زیربنای اجتماعی می دانند. (۳۵)

بنا به نظر ویویان^۱، داتری^۲ و دون^۳ (۱۹۹۴)، واژه ایمنی تعابیر متفاوتی را در محیط انسان شامل می شود که از مهم ترین آنان، کنترل عوامل خطرزا هستند که باید در اجتماعات انسانی آن را مهار نمود و بنا به نظر آنان مجموعه ها در هر شرایطی باید برنامه های مدوئی در زمینه مدیریت خطر و مقابله با حوادث را داشته باشند (۳۱).

کارلسیل^۴ (۲۰۰۳)، امنیت را در تحلیل و ایجاد برنامه هایی می داند که از اسناد و تجهیزات موجود به درستی محافظت نماید. به نظر وی در هر مجموعه ای تجهیزات و اسنادی وجود دارد که می تواند در مواقع بحرانی به کمک برگزار کننده رویداد بیاید و محافظت از آنان امنیت رویداد را تضمین می نماید. همین طور به این نکته اشاره دارد که ایمنی و امنیت با ایجاد گزارش های ضروری، دستورالعمل ها و ایجاد فناوری های نرم افزاری خاص تضمین خواهد شد (۴۰)

برگ^۵ (۱۹۹۲)، اعتقاد دارد که ایجاد زمینه های ایمنی در فضاهای ورزشی ارتباط مستقیمی با بسیاری از تمهیدات مخصوص در زمینه سلامت افراد شرکت کننده در رویداد دارد، وی اجرای تمهیداتی در زمینه فرآیندهای بهداشتی قابل اجرا در اماکن ورزشی را مورد تأکید قرار داده است و ایمنی را در حفظ سلامت استفاده کنندگان از مجموعه های ورزشی خلاصه می کند (۲۷)

1. Viviane

2. Daughtry

3. Dunne

4. Carlisl

5. Burgh

فرد^۱ (۲۰۰۴)، امنیت در مجموعه های ورزشی را در ایجاد تفاهم نامه ها و قراردادهایی می داند که در حیطه های مختلفی از قبیل تدابیر پزشکی (اورژانس)، حوادث برق گرفتگی (الکتریکی)، بمب گذاری و تروریسم وجود دارد. این موارد می توانند در حفظ جان افراد نقش مثبتی را ایفا کند (۲۷).

فروسدیک (۱۹۹۷)، معتقد است ایمنی در میداين ورزشی مشتمل بر ۳ بخش مختلف می باشد که عبارتند از، سخت افزار یا ساختار استادیوم و مجموعه ورزشی، نرم افزار یا مدیریت و جان افزار یا فرهنگ و تعصبات ملی و منطقه ای. (۲۸)

رحیمی (۱۳۷۹)، واژه مدیریت ایمنی را این گونه بیان نمود: از آنجایی که تماشاگران با اهداف مختلفی مانند لذت بردن از تماشای بازی، حمایت از تیم مورد علاقه، پر کردن اوقات فراغت و غیره به ورزشگاه ها می آیند، لازم است تا مدیران اجرایی و مسئولان اماکن ورزشی حداکثر رفاه را برای این افراد فراهم کنند. وی مدیریت ایمنی را به مفهوم برنامه ریزی موثر جهت نیل به اهداف سازمانی با کمترین خسارات و نابسامانی تعریف می نماید. (۱۵)

دیوان تحقیق و بازجویی فدرال آمریکا (FBI)^۲، ایمنی و امنیت در میداين ورزشی بزرگ را مقابله مناسب با پدیده هایی نظیر تروریسم می داند (۵۳).

۲-۵) معرفی و تاریخچه ایمنی فضاهای ورزشی:

اگر تعریف مفهوم واژه اماکن ورزشی را، "تمامی فضاهایی که امکان اجرای ورزش، فعالیت های جسمانی و حرکات ورزشی و تفریحی برای کلیه افراد یک جامعه در آنها وجود داشته باشد" را بپذیریم، هیچکس نمی تواند بروشنی بگوید اولین فعالیت ورزشی در کجای این کره خاکی انجام شده است و یا اولین ورزش در چه محلی اجرا گردیده و یا این که مثلا اولین بار بازی چوگان در کدام زمین، با چه امکانات و تجهیزاتی، از سوی چه کسانی و چگونه برگزار شده است به این دلایل، نمی توان تاریخ دقیق ساخت و احداث اولین مکان ورزشی را مشخص کرد (۳۳).

فکر ایجاد اماکن و فضا های ورزشی برای اجرای انواع فعالیت های نظامی و ورزشی از قدیم الایام وجود داشته است و ملل مختلف با آگاهی از نتایج مثبت فعالیت ها و حرکات ورزشی چه به منظور مقابله با دشمنان و دفاع از خود و چه به منظور کسب سلامتی و تناسب اندام، تلاش مستمری را برای احداث فضاها و مجموعه های ورزشی آغاز کرده اند (۲۲). در این قسمت وضعیت فضاهای ورزشی و چگونگی بهره گیری از این فضاها به اجمال آورده شده است.

^۱.Fried

^۲.Federal Bureau of Investigation